

Danske forfatterarkiver

Redigeret af
Anders Juhl Rasmussen
Thomas Hvid Kromann

Danske forfatterarkiver

Syddansk Universitetsforlag

University of Southern Denmark Studies in
Scandinavian Languages and Literatures vol. 145

Danske forfatterarkiver

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2021

Sats og omslag: Dorte Møller, Unisats Aps.

Tryk: Narayana Press

Fotografi på forside og side 12-13,

fra Det Kgl. Biblioteks magasin,

af Kurt Rodahl Hoppe

ISBN 978-87-408-3290-7

Udgivet med støtte fra:

Forskningsudvalget på IKV, Syddansk Universitet

Landsdommer V. Gieses Legat

Svend Grundtvig og Axel Orlriks Legat

Statens Kunstfond

Statens
Kunstfond

Dette værk er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret. Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven, og kopiering til undervisningsbrug må kun ske efter aftale med Copydan Tekst og Node

Fotografierne af materiale fra Det Kgl. Bibliotek er taget af Fotografisk Atelier
Antologien er fagfællebedømt

Syddansk Universitetsforlag
Campusvej 55
5230 Odense M

www.universitypress.dk

Indhold

Forord	
Svend Larsen, direktør for Det Kgl. Bibliotek	7
Forord	
Anne-Marie Mai, professor, Syddansk Universitet.	9
Indledning	
Anders Juhl Rasmussen og Thomas Hvid Kromann	15

I

ARKIVPRAKSIS

Christian Benne	
”Ingen indfald bør gå tabt”. Det moderne arkiv og den litterære selvrefleksion	35
Anders Ehlers Dam	
Litteraturens bedemænd. Johannes V. Jensens opposition mod arkivet	57
Henk van der Liet	
Holger Drachmanns nomadiske arkiv	77

II ARKIVHISTORIE

Henrik Blicher	
Labyrintens fortsættelse. Grundlaget for en ny udgave af Jens Baggesens rejsedagbøger	103
Ane Grum-Schwensen	
H.C. Andersens arkiv: "Til Afbenyttelse ved Stemninger".	127
Johnny Kondrup	
Søren Kierkegaards manuskripter	153
Per Dahl	
Georg Brandes-arkiver – i to institutionelle rammer	175
Annegret Heitmann	
"The Storyteller" og skriften. Karen Blixens arkiv	199
Anders Juhl Rasmussen	
"En jævnbyrdighed for alle formater tværs gennem system og prioritering". Peter Seebergs totalarkiv.	223
Thomas Hvid Kromann	
Arkiviske potentialer og potentielle arkiver. Morten Søndergaards fysiske og digitale spor	249
Epilog	
Interview med Klaus Høeck: "Mit arkiv er i mit værk"	271
Forfatteroplysninger	289
Personregister	293

Forord

I alle samfund med en vis kompleksitet er der sket indsamling af genstande, som viser, hvordan man lever og har levet, og hvordan man har håndteret de store og små problemer og spørgsmål, der hører til menneskelivet. Når indsamling når et vist omfang og får en vis systematik, taler vi om kulturarv og om kulturarvsinstitutioner, og til dem hører biblioteker. Biblioteker samler udgivne tekster, altså tekster beregnet på at blive spredt og læst af flere. Arkiver indeholder som hovedregel unikke tekster, tekster, som er beregnet på én modtager, eller som ikke er beregnet på spredning i den form, de foreligger i arkivet. Så hvorfor har biblioteker arkiver? Man kan pege på brugssammenhængen og henvise til, at de dér beskæftiger sig med en forfatters udgivne tekster også har nytte af arkivmateriale i form af breve, manuskripter osv. Men jeg mener nu, at begrundelsen er ganske pragmatisk: Biblioteker er gode til at håndtere papir. Biblioteker har en lang faglig tradition for at indsamle, bevare, registrere og tilgængeliggøre genstande af papir, hvad enten det er trykte bøger, breve eller fotografier. Medieudviklingen har ganske vist betydet, at biblioteker også håndterer andet end papir. Biblioteker håndterer også de medier, der erstatter (eller supplerer) papiret: audiovisuelle medier og digitale medier. Det har vist sig at være en praktisk løsning frem for at lave ny institutioner for hver ny medietype.

Bibliotekernes indsamling af udgivne tekster sker systematisk, og i de fleste lande er der lovgivning om det. I Danmark har trykkere eller udgivere siden 1697 skullet aflevere et eller flere eksemplarer af udgivne

tekster til det nationale bibliotek, det, vi kalder "pligtaflevering". Tilsvarende findes ikke for privatarkiver. For en umiddelbar betragtning kan det derfor se tilfældigt ud, hvad der er bevaret af fx forfatterarkiver. Helt så tilfældigt er det dog ikke, for som det fremgår af bogen, har mange forfattere gjort sig overvejelser over, om deres tekster skal stå "alene" for eftertiden, eller om der skal være mulighed for at kigge ind bag teksten via breve m.m. Det er i sig selv et spændende emne, som også er med til at belyse et af de spørgsmål, som digitaliseringen har gjort mere presserende: Er der en ret til at blive glemt?

Forfatterarkiver og andre privatarkiver indeholder i mange tilfælde materiale af meget privat eller intim karakter. Indimellem stilles spørgsmålet, om det er en biblioteksopgave at bevare og tilgængeliggøre den slags og på den måde tilfredsstille folks nysgerrighed. Den britiske psykolog Daniel Berlyne har kaldt nysgerrighed vidensfølelsen. Han skelner mellem "underholdningsmæssig" og "erkendelsesmæssig" nysgerrighed og fremhæver at det, der måske starter som simpel jagt på nyt, ofte ender i et forsøg på at opnå dybere forståelse af et menneske, et historisk forløb eller en tekst. Det er i det perspektiv, man skal se bibliotekets arbejde med arkiver.

Svend Larsen,
direktør for Det Kgl. Bibliotek

Forord

En del af mit forskningsarbejde har omhandlet studiet af litteraturarkiver, først og fremmest Peter Seebergs arkiv og Arkiv for ny litteratur, Hald Hovedgaard. Desuden har jeg brugt arkiv-begrebet i en stor litteraturhistorie, *Hvor litteraturen finder sted*, I-III (2010-2011), og jeg har bibragt et arkiv nye materialer, nemlig Michael Strunges arkiv på Det Kgl. Bibliotek.

Karakteristisk for de to arkiver på Hald Hovedgaard er, at de ikke bare er høje reoler med et stort antal arkivalier. De indgår begge i et litteraturmiljø, skabt af forfatteren og museumsmanden Peter Seeberg og forlæggeren K.E. Hermann, tilbage i 1970'erne. Peter Seeberg ville fremme et litteraturmiljø omkring forlaget Arena og Arkiv for ny litteratur og bestemte, at hans egne arkivalier skulle opbevares på Hald, som fra 1975 blev et folkeligt, pædagogisk og kulturelt samlingssted. Ved at knytte begrebet "ny litteratur" sammen med en arkiv-idé, som for mange ellers leder tanken hen på opbevaring af gamle materialer, og skabe en institution, der til stadighed skulle skælve, udtrykte Seeberg sin ambition om arkivet som et levende miljø, ikke en støvet materialesamling. Hans initiativer skabte åbenhed og viste, at arkiver ikke er aflukker, men hele tiden forandrer sig i samspil med deres omverden og deres brugere.

Helt tilbage i 2006 skabte jeg sammen med en gruppe danskstuderende en lille udstilling på baggrund af Peter Seebergs arkiv. "A B Seeberg", kaldte vi udstillingen, der blev vist på Kolding Bibliotek og på Haderslev Bibliotek. Jeg har mange gange gerne villet gentage projektet, for det blev virkelig en fornyelse af vores undervisning, at vi forlagde studiet en dags tid til Seeberg-arkivet på Hald, hvor de studerende gik på opdagelse

og skrev små tekster om noget af det, de fandt. Vi byggede udstillingen op ud fra alfabetet, fordi Seeberg faktisk havde drømt om et museum for alfabetet. Vi brugte eksempelvis A for alfabet, B for barndom og børnebøger, H for Hald, I for indbildninger og G for grafologi over Seebergs håndskrift i hans forskellige aldre. Det var virkelig en øjenåbner, der gjorde det klart, hvor vigtigt det er at få lov til at være nysgerrig og selv gøre fund og skabe sin egen version af Seeberg-arkivet.

Udflugten til Hald, de studerendes engagement og biblioteksudstillingen gav mig en idé til at bruge arkiv-begrebet i en større historisk fremstilling af litteraturens steder. Det gik op for mig, at jeg kunne betragte de steder, hvor litteraturen igennem historien er blev udarbejdet, brugt, samlet og distribueret, som 'arkiver'. Jeg nåede frem til at undersøge eksempler på historiens vigtigste litteratursteder (middelalderens katedraller, renæssancens herregårde og hoffer, oplysningstidens akademier og teatre og romantikkens saloner og præstegårde, modernitetens bladhuse, metropoler og virtuelle litteratursteder) som 'arkiver', hvor litterære tekster er blevet udarbejdet, samlet, brugt og kanoniseret. Det stedsforankrede arkiv er netop ikke blot en samling af bøger og dokumenter, men i forlængelse af Michel Foucaults og Paul Ricœurs idéer om arkivet også et system af muligheder og regler for litteraturens tilblivelse, transformation og spredning.

I 2017 fik jeg en meget venlig henvendelse fra en sygeplejerske, der havde været elev på den psykiatriske afdeling Nordvang, hvor Michael Strunge i sommeren 1981 var indlagt. Strunge havde skrevet nogle digte under sin indlæggelse; han havde hængt et par af dem op på væggen, og da han blev udskrevet, forærede han sygeplejeeleven digtene. Han forklarede, at de handlede om hende. De to digte var fin poesi, og jeg var virkelig glad for at kunne sørge for, at de blev placeret i Strunges arkiv på Det Kgl. Bibliotek. Jeg har medtaget de to digte i anden udgave af *Samlede Strunge* (2019). At indlevere materialer til et arkiv er et lige så stort eventyr som at gå på opdagelse og dele oplevelserne med andre, sådan som det fremgår af denne bogs fine bidrag.

Men pas på: Arkivet er et dragende univers, hvor gode og krævende idéer meget nemt kommer over én.

Anne-Marie Mai,
professor, Syddansk Universitet